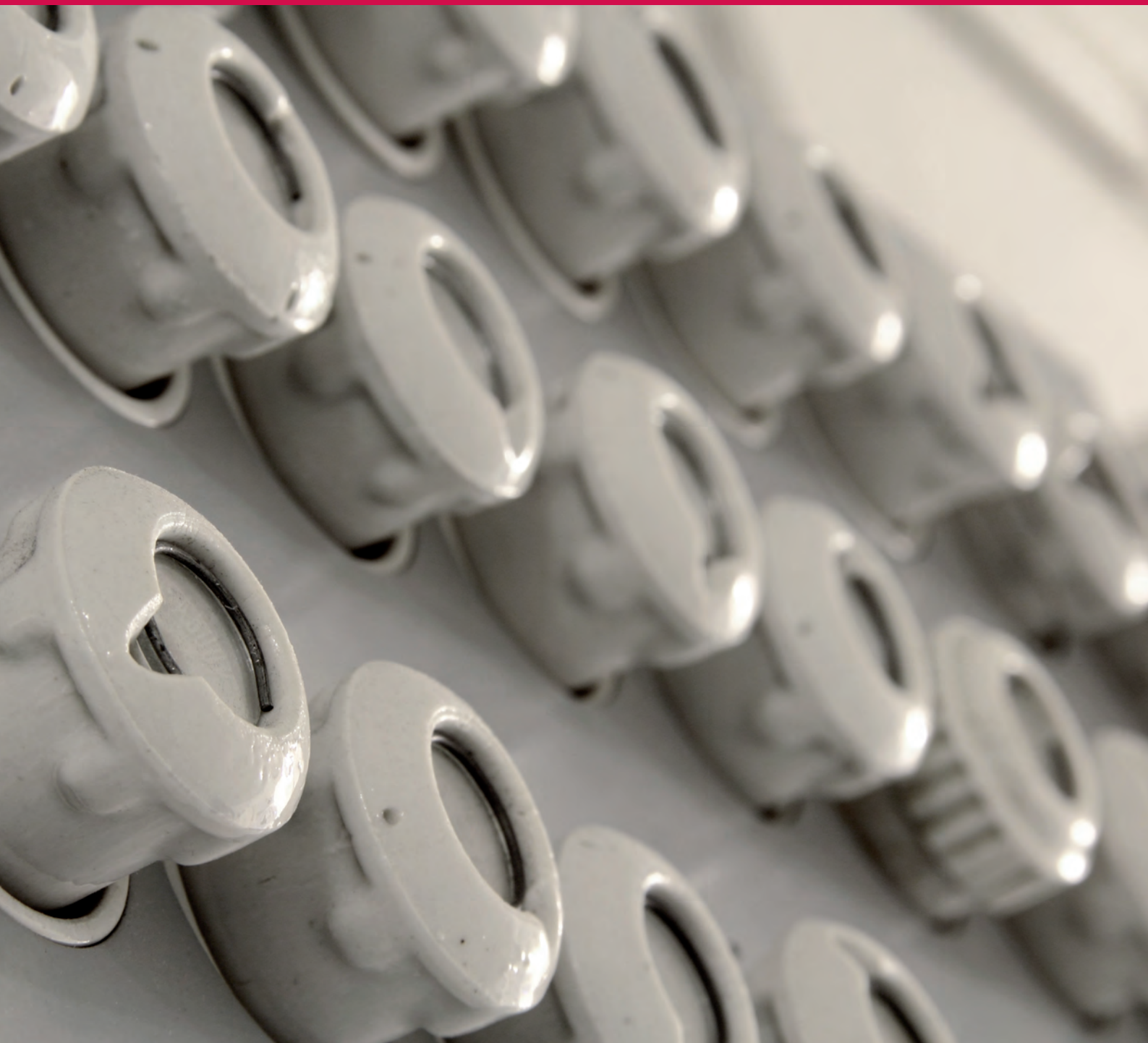

Checklista för kontroll av elanläggningar – Lekmän

1 Förord

Det åligger alltid en försäkringstagare att hålla sin anläggning i sådant skick att den ger betryggande säkerhet för person och egendom samt minimera riskerna för driftavbrott enligt anvisningens avsnitt 2.

Till hjälp för företagets interna kontroll av elanläggningar har Brandskyddsföreningens Elektriska Nämnd (EN) tagit fram en anvisning för kontroll av elanläggningar. Anvisningen är anpassad för företagets egen personal och som inte är starkströmsutbildad.

Kontrollens syfte är att tillsammans med regelbundna revisionsbesiktningar enligt försäkringsavtal uppfylla tillsynsmyndigheten Elsäkerhetsverkets krav på särskild kontroll samt att företagsledningen på respektive arbetsplats får kännedom om eventuella brister (skador) på elanläggningen, som så snart som möjligt för åtgärd. Därigenom kan bland annat akuta felaktigheter som kan ge egendomskada, personskada eller driftavbrott åtgärdas snabbare och elsäkerheten ökar.

Den ordinarie revisionsbesiktningen enligt försäkringsvillkoren går snabbare och blir därmed billigare då den avlastas från anmärkningar avseende skador som uppkommer genom ovarsam hantering av elanläggningen.

Riktlinjer och kontrollens omfattning ges i denna anvisnings checklista under punkt 3. Det handlar om brister i anläggningen som kan upptäckas genom okulärkontroll.

Kontrollen på denna nivå får bästa effekten om den genomföres som en löpande del i den ordinarie arbetsuppgiften på respektive del av företaget. Inom varje del i företaget utser företagsledningen lämplig person som "håller ordning" på elbristerna enligt checklistan. Om arbetsmarknadens avtalsparter inom företaget finner det lämpligt kan denna kontroll integreras i den ordinarie skyddsverksamheten och utföras av skyddsombuden och under ordinarie skyddsronder.

För kontrollen enligt denna anvisning är det nödvändigt att den utvalda personalen får en lämplig utbildning.

Elektriska Nämndens auktoriserade besiktningsingenjörer, som normalt utför revisionsbesiktningen av elanläggningen enligt försäkringsavtal, kan utbilda den personal som ska utföra kontrollen enligt denna anvisning.

Blankett för kontroll av elanläggningar kan beställas hos Elförlaget (ett EIO bolag) och på www.elforlaget.se.

2 Försäkringstagarens ansvar enligt ellagstiftningen

Försäkringstagare och innehavare av elanläggningar har idag en egen föreskrift som heter *Elsäkerhetsverkets föreskrifter och allmänna råd om innehavarens kontroll av elektriska starkströmsanläggningar och elektriska anordningar ELSÄK-FS 2008:3* inklusive tillägg i föreskriften *ELSÄK-FS 2010:3*.

Utdrag ur Elsäkerhetsverkets föreskrift ELSÄK-FS 2008:3:

2 §

Enligt 12 kap. 3 § förordningen (1957:601) om elektriska starkströmsanläggningar ska innehavaren av en starkströmsanläggning fortlöpande kontrollera anläggningens säkerhet. Beträffande de anläggningar som anges i 5 och 6 §§ ska i denna kontroll ingå en särskild kontroll med bestämda tidsintervall.

Kontrollen ska vara anpassad till anläggningens beskaffenhet, ålder, omgivande miljö och användning.

3 §

Genom kontroll enligt 2 § ska anläggningens innehavare försäkra sig om att anläggningen uppfyller gällande bestämmelser.

4 §

Anläggningens innehavare ska tillhandahålla nödvändig information om sin anläggning och dess handhavande till dem som arbetar med anläggningen.

Allmänna råd Informationen bör ta hänsyn till anläggningens komplexitet, utsträckning, de ingående komponenterna m.m. Dokument som bör ingå i informationen är t.ex. scheman, tabeller, placeringsritningar och instruktioner.

5 §

Beträffande följande anläggningar ska särskild kontroll utföras med tidsintervall som beslutas av anläggningens innehavare:

- anläggningar som är utsatta för stora påfrestningar,
- anläggningar i utrymmen där många människor samlas,
- anläggningar som representerar stora värden och
- anläggningar där brandfarliga eller explosiva varor hanteras.

Resultatet av kontrollen, det beslutade tidsintervallet och de åtgärder som har vidtagits med anledning av kontrollen ska dokumenteras. Den senaste dokumentationen ska på begäran kunna uppvisas för Elsäkerhetsverket.

7 §

Kontrollerna enligt 5 och 6 § § (§ 6 gäller jordtagsmätning) ska utföras av en person med yrkesvana och som är väl förtrogen med de anläggningar som avses och med de föreskrifter som gäller för anläggningarna.

8 §

Om en anläggning befins ha fel eller brister som kan utgöra en omedelbar fara, ska felen och bristerna omgående åtgärdas eller anläggningen eller de felaktiga delarna tas ur bruk och skyddas mot oavsiktlig användning. Mindre allvarliga fel och brister ska åtgärdas utan onödigt dröjsmål med hänsyn till risken för skada.

9 §

I 11 kap. 2 § förordningen (2009:21) om elektriska starkströmsanläggningar finns bestämmelser om innehavarens ansvar för sådant arbete som hör samman med anläggningens drift. Bestämmelser om krav på behörighet för elinstallationsarbeten på anläggningar finns i elinstallatörsförordningen (1990:806) samt i Elsäkerhetsverkets föreskrifter om behörighet för elinstallatörer (ELSÄK-FS 2007:2).

Kommentar:

Med "innehavare" avses person som disponerar över och ansvarar föregendom, t ex genom arrende, hyresavtal, kontrakt, servitut eller köp.

3 Besiktningspliktiga fastigheter eller rörelse

Utöver ellagstiftningens krav på kontroll av elanläggningar enligt ovanstående avsnitt, har fastigsägare och rörelseidkare krav på revisionsbesiktning av elanläggningen enligt fastighetsägarens och rörelseidkarens försäkringsbrev.

Dessa revisionsbesiktningar ska utföras enligt Elektriska Nämndens regelverk och utföras av auktoriserade besiktningsingenjörer.

4 Checklista

Kontrollera enligt följande samt dokumentera bristerna och meddela felaktigheterna till elanläggningens innehavare eller annan namngiven person inom den egna organisationen:

4.1 Ställverksrum/elcentralrum

- Att dörrar inte är blockerade.
- Att dörrar är stängda och låsta.

4.2 Elcentraler, apparatskåp och ställverksfack som är placerade utanför driftrum

4.2.1 Fritt avstånd till elutrustning

- Att elcentraler, apparatskåp och ställverksfack får inte vara blockerade av diverse material.
- Att fritt avstånd till främmande material är minst 0,8 – 1,2 meter.

4.2.2 Skadad utrustning

- Att yttre mekaniska skador inte finns på elcentraler, apparatskåp och ställverksfack.

4.2.3 Renhållning

- Att lock och dörrar till elcentraler, apparatskåp och ställverksfack är stängda.
- Att Damm, spån eller främmande föremål inte finns i skadlig mängd på apparatskåp, elcentraler och ställverksfack.

4.2.4 Kablar

- Att kablar inte är skadade.
- Att kablar inte är utsatta för mekanisk påverkan t.ex. hårt kanttryck mot kabelstege, plåt- eller annan påverkan som har deformerat kabel.
- Att främmande föremål inte har placerats på kablar eller kabelstegar, som hindrar kabelskylning eller skadar kabeln.

4.2.5 Överhettning

- Att främmande, stickande lukt inte observeras vid inträde i rummet.
- Att elutrustningens kapsling inte känns varm på utsidan.

4.2.6 Jordfelsbrytare

- Att jordfelsbrytare motioneras med intervaller enligt tillverkarens anvisningar eller företagets rutiner.

4.3 Kablar

4.3.1 Mekanisk påverkan

- Att kablar inte är skadade.
- Att kablar inte är utsatta för mekanisk påverkan, till exempel hårt tryck kabelstege-, plåt eller annan påverkan som har deformerat kabel.
- Att kabeln inte är utsatt för annan tryck- eller dragpåkning.
- Att främmande föremål inte har placerats på kablar eller kabelstegar, som hindrar kabelns kylning eller kabelskada.
- Att vertikala kablar har kabelskydd (cirka 1 meter upp på väggen) där skaderisken är stor.

4.3.2 Kabelstegar

- Att kabelstegen är fastsatt mot underlaget.
- Att mekaniskt skadade kabelstegar eller korrosionsangripen kabelstege inte finns.

4.3.3 Renhållning

- Att kablar och kabelstegar är fria från värmeisolerade material t ex spån, damm eller annat värmeisolerande material i skadlig mängd.

4.3.4 Kvarblivna kablar

- Att kvarblivna kablar (kablar som inte används) och som inte går att demontera är avslutade i apparater, dosor eller på motsvarande sätt.

4.4 Fast anslutna apparater

4.4.1 Anslutningskablar och skarvsladdar

- Att anslutningskabeln inte är skadad vid införingen till elapparaten.
- Att kabeln inte är utdragna ur sin förskruvning.
- Att spiralslangar på tex maskin inte vara skadad.

4.4.2 Skadade elapparater

- Att elapparater inte är skadade. Här avses fast monterade apparaters, strömställare vägguttags, belysningsarmaturers kapsling eller hölje.
- Att fast anslutna apparater inte har lossnat från underlaget.

4.4.3 Renhållning

- Att damm, spån eller annat brännbart inte finnas på elutrustning till tex motorer, belysningsarmaturer, elvärmeapparater eller annan värmeavgivande apparat.

4.4.4 Tillägg för belysningsarmaturer

- Att blinkande eller glödande lysrör inte finns. Byt ut vanliga glimtändare mot så kallade säkerhetständare, som kopplar bort blinkande lysrör.
- Att läckande kondensatorer i lysrörsarmaturer inte finns. Kontrollera om det syns fläckar på armaturkupans insida, som tyder på läckage.
- Att armaturer som enligt sin konstruktion skall ha skyddskupa är försedd med sådan kupa.
- Att defekta eller skadade skyddskåpor inte finns.

4.4.5 Tillägg för elvärmeapparater

- Att elvärmeapparater tex elradiatorer, kaffebryggare, bastuaggregat och aerotemperar inte är övertäckta eller placerade i olämplig miljö.
- Att trinettskåp dvs skåp med inbyggda kokplattor och kylskåp är fritt från brännbart material på spiselplattorna eller i utrymmet för dessa.
- Att elradiatorer inte visar tecken på lokal upphettning av ytan.
- Att uttag till kaffebryggare är försett med timmer. Timern ska koppla ifrån kaffebryggaren efter c:a 30 minuter (rekommendation).
- Timer i trinettskåp och för kaffebryggare ska kontrolleras så att de fränkopplar.

4.5 Tillfälliga elanläggningar

4.5.1 Allmänt

- Med tillfällig elanläggning avses anläggning eller anläggningsdel som används i samband med uppförande, ändringar, underhåll, reparation eller rivning av byggnad eller tillfällig anslutning av elapparater. Elinstallation utförs normalt med fördelningscentraler, som kopplas ihop med anslutningskablar försedda med sk industriuttagsdon.

4.5.2 Skarvsladdar och anslutningsdon

- Att långa skarvsladdar inte ersätter fast installerade kablar.
- Att tillfälliga installationer med skarvsladd till fast uppställda maskiner inte bli permanent.
- Att skarvsladdar inte är skadade att dessa är dragavlastade i stickpropp, skarvuttag etc.
- Att skarvsladdar har både stickpropp och skarvuttag med samma märkström (10, 16 25/32 och 63 A).
- Att äldre rektangulära 3-fas uttagsdon och stickproppar (sk SEMKO 17 don) för 16 A eller större rekommenderas ersättas med industriuttagsdon sk CEE-don.

4.5.3 Armaturer

- Att handlampor är försedda med skyddsglas och skyddsgaller.
- Armaturer ska vara avsedda för användning inom tillfälliga anläggningar. Armaturer med halogenljuskälla ska bytas ut mot armaturer med lågenergiljuskälla eller vara försedd med stativ med avseende på brandrisken.

4.6 Diverse utrymmen och utrustning

4.6.1 Driftrum

- Att dörrar till driftrum inte är blockerade.
- Att dörrar till hålls stängda och låsta.

4.6.2 Bastorum

- Att svart förkolnade träpaneler inte finns i takets eller väggars träpanel. . Förkolnaden är ett täcken på akut brandfara som kan ge självtändning i träet. Det är en följd av att bastuns ventilation är felkonstruerad. Om området kring kvistar har antagit en blågrön färgton måste anläggningen stängas pga akut brandfara.

4.6.3 Truckladdningsplatser

- Att laddningsplats för truckar andra batteridrivna arbetsmaskiner är skyddade i förhållande till arbetsplatser och apparater som kan orsaka antändning med tex gnistor från svetsning, skärning och slipning.
- Att förbudskylt med förbud mot rökning och öppen låga ska finnas uppsatt på väl synlig plats.
- Att utrustning för brandsläckning finnas lätt tillgängligt vid laddningsplatsen. För val av lämplig brandsläckare bör man samråda med sitt försäkringsbolag.
- Att vid laddningsplatsen finns tillgång till anordning för ögonspolning efter t ex syrastänk.
- Att kablar och anslutningsdon från laddningsaggregatet till batteri inte är skadade.

4.6.4 Elsvetsaggregat

- Att återledaren för svetsaggregat ska vara rätt ansluten. Den ska anslutas så nära svetsplatsen som möjligt så att skyddsledaren till i närheten anslutna elapparater inte bränns sönder. Vagabonderande svetsströmmar i elnät eller byggnadsstommar etc har orsakat många bränder.
- Att svetskablar och anslutningsdon inte är skadade.

4.6.5 Reduktion – Brandbelastning

- Att bräddor, kartonger och annat brännbart material inte förvaras i elrum, kabelkultvertar, på eller under kabelstegar.
- Att brännbara material till exempel kartonger inte får vara staplade mot belysningsarmaturer, elradiatorer eller andra värmeavgivande elapparater.
- Att kartonger och annat brännbart material inte samlas på öppna lastkajer pga faran för anlagd brand.

4.6.6 Brandtätningar

- Att öppningar i byggnadskonstruktionens väggar, golv och för driftrum och centralrum är tätade.
- Att öppningar i byggnadskonstruktionens väggar, golv eller tak, som utgör brandbegränsande byggnadsdel, är tätade på lämpligt sätt.

4.7 Företagsanpassade kompletteringar

Allmänt

Här finns möjlighet att utöka kontrollen med ytterligare checkpunkter och som är anpassade till försäkringstagarens verksamhet.

4.7.1

4.7.2

4.7.3

4.7.4

4.7.5

© Brandskyddsforeningens Service AB
115 87 Stockholm
Telefon 08-588 474 00
Fax 08-662 35 07
www.brandskyddsforeningen.se